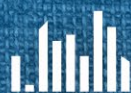

UŽ DLOUHO ŠLAPU PO SVĚTĚ

ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH JAROSLAVA UHLÍŘE

TOMÁŠ
MALEČEK

COSMOPOLIS

Tomáš Maleček (*1996)

Je rozhlasový redaktor, moderátor a kronikář Divadla Jára Cimrmana. Upozornil na sebe knihou *Divadlo Jára Cimrmana po padesátce...*, ve které zmapoval pětapadesátiletou historii legendárního souboru.

Pracuje v kulturní redakci Českého rozhlasu, připravuje reportáže z divadelních premiér, koncertů nebo výstav. Se Zdeňkem Svěrákem natočil podcast *Nejisté sezóny*. V současnosti taky moderuje vysílání Českého rozhlasu Brno.

UŽ DLOUHO ŠLAPU PO SVĚTĚ

ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH JAROSLAVA UHLÍŘE

TOMÁŠ MALEČEK

PŘEDEHRA

Myslel jsem, že jim odrostu, ale zatím se to nestalo. Nikoli svým oblíbeným kalhotám, ani dvěma červeným svetrům, ty už jsou mi dávno malé, ale písním Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka. S nimi jako bych nestárl. Možná, že ve mně – podobně jako v autorovi textu písně *Ani k stáru* – zůstává dětská duše, přestože mi táhne na třicítku. Skladatel těch nakažlivých melodií letos slaví osmdesátiny.

Poprvé mě poznamenal už ve školce. Že právě on se svým letitým parťákem Svěrákem napsal *Krávy, krásy*, které jsem si zpíval, jsem tehdy netušil. Dnes už si ani nevzpomenu, kterou z písniček jsem předvedl u zápisu na základní školu. Z dílny Uhlíř-Svěrák ale byla určitě. Jen díky tomu, že jsem ji zahrál na piano, mě přijali na základku s rozšířenou hudební výchovou. A tam to začalo. Těch hodin hudebky, které mi učitel „přepustil“, abych místo něj seděl za klavírem a hrál *Není nutno* nebo *Holubí dům!* Cítil jsem se nesmírně důležitě, když jsem právě v *Holubím domu* válel v akordech tu basovou linku, kterou v nahrávce mimochodem hraje Karel Šíp.

Pak následovalo několik návštěv dětských představení v brněnském kulturním domě Rubín. Tam, do proslulých Žabovřesk, Jaroslav každoročně před Vánocemi přivážel své Hodiny zpěvu. A já se těšil, že uslyším novinky. Trochu zklamaně jsem odcházel, když sál rozezněly jen hity. Nic nového. Až později jsem pochopil, že na koncertech chtějí lidé slyšet většinou to staré, osvědčené. A tak jsem Vánoce co Vánoce sledoval televizní Hodiny zpěvu. Jak já těm dětem ze Sedmihlásku záviděl! Proč chodím do brněnského sboru Petrklíč, a ne do pražského Sedmihlásku? To bych se mohl posadit do té dřevěné škamny a zpívat s tím vousatým a tím brýlatým pánem v televizi!

Poprvé jsem Jaroslavovu geniální pravici, která vyloudila z klavíru tolik překrásných melodií, stiskl až na pohřbu Václava Kotka. Tehdy, v roce 2019, jsme si vyměnili kontakt. Nejen s Jardou, ale hlavně s jeho manželkou Helenou, Jaroslavovým andělem strážným. Za pár měsíců jsem je začal pravidelně navštěvovat. U nich doma, na Starém Městě. Povídali jsme, já nahrával, pak

přepisoval a třídil. Není lehké se vyznat ani v Jardově tvorbě (složil tolik písní, které žádné archivy nepodchycují nebo ani nebyly nahrány), ani v Jardově životě. Ačkoli může působit nesměle, možná až zakřiknutě, je to bohém jaksepatří. Oblíbený u kolegů i u žen. Ale hlavně u dětí. I u dospělých, kteří si díky jeho písním dokážou kolikrát prodloužit dětství třeba na celý život.

Autor, červen 2025

Před dveřmi abštajku – pracovny Jaroslava Uhlíře. Zatímco Tomáš Maleček si odnáší zážitky, Zdeněk Svěrák krabici s čokoládovými bonbony.

UHLÍŘ A JÁ

Co se nám to vlastně přihodilo? Co se to odehrává mezi hudebním skladatelem a jeho textařem, když spolu tvoří? Každý přinese do dílny svůj materiál. Jeden hudbu, druhý slova. Když se to povede spojit, vznikne písnička.

Když se to povede spojit krásně, vznikne taková, která se oběma tvůrcům líbí. To je hezká chvíle. Dostaví se zvláštní pocit: jeden druhému je vděčný za jeho nápady a talent. Já jsem byl většinou udiven, co Uhlířova hudba s mými slovy udělala. Jako by je posvětila, požehnala jim a i z těch všedních udělala sváteční. V takových okamžicích jsem Jaroslava z přemíry štěstí políbil na pleš.

Už je to dávno, co mi obrýlený voják Československé lidové armády zahrál naši první společnou píseň *Strašidýlko Emílek*. Tehdy jsem tušil, že si porozumíme, ale nemohl jsem tušit, že mi právě vstoupil do života člověk, s nímž prožiju víc než půl století spolupráce a vzácného přátelství. Tato knížka vám o něm hodně prozradí. Na otázky odpovídal s upřímností až překvapivou. Ta upřímnost je slyšet i z jeho hudby. A srdečnost. Jaroslav je nejen kardiak, ale i srdcař. Když přebíral Cenu za úsilí o nápravu věcí lidských, mluvilo se o něm jako o skladateli dvořákovského ražení. Melodická bohatost jeho skladeb a jejich jímavost si tuto poctu zaslouží.

Jaroslav zná pražské hospody a kavárny, kde mají piano. Chodí tam a zadarmo hraje své písničky. Ještě se nestalo, že by si s ním udivení hosté nezazpívali. Odjakživa bylo jeho tajným snem přiřadit se k souhvězdí Hašler, Ježek, Šlitr. Myslím, že se to povedlo.

Zdeněk Svěrák

NA ŽIŽKAPERKU

Město ve městě plné bohémů, intelektuálů a proletářů. Tak na konci druhé světové války vypadal Žižkov. Úzké, strmé ulice, činžovní cihlové, ale šedivě omítnuté domy. Když vysvitlo slunce, lidé vynesli židle před vchody a povídali si. Někdy se hrálo a zpívalo. Jako malé dítko se těmito ulicemi se svými dvěma staršími sourozenci potloukal i Jaroslav Uhlíř.

I dnes si Jarda rád na foukací harmoniku zahraje.

Už tehdy jste muzicíroval?

Zhruba od tří let. Hrával jsem na foukací harmoniku. A už tam jsem leccos slyšel.

Leccos slyšel?

Zahrál jsem u dveří nějakých rozhádaných manželů, kteří vůbec nevnímali, že tam jsem i já, a ta paní zrovna říkala manželovi: „Hele, když seš takovej, tak večer ani šuk.“ Až po letech jsem se dozvěděl, co tím chtěla říct.

Měl jste na Žižkově nějaké kamarády – vrstevníky?

Já kamarádů moc neměl. Hlavní bylo, že jsem měl bráchu a ségru.

Kdo vás přivedl k hudbě – maminka, nebo tatínek?

Vlastně oba. Chodili každou neděli tančit do Riegrových sadů a tam k tanci hrávala kapela. Mně se ta jejich muzika líbila natolik, že jsem se pořád kolem těch muzikantů ometal. A právě oni mi tehdy řekli: „Z tebe jednou něco bude!“ Mohly mi být tak tři čtyři roky.

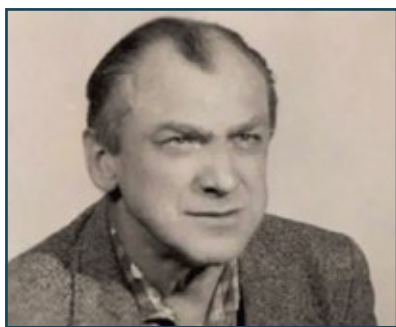
Rodina Uhlířových v Riegrových sadech, konec 40. let.

To muselo být někdy těsně po osmačtyřicátém.

Bylo. Do té doby měl táta svoji pekárnu – u nás, v mém rodném domě v Bořivojově ulici číslo 75. Byla tam už za první republiky. Vzpomínám si, jak jsem jednou přišel domů a před barákem stáli tři soudruzi. A najednou jsme pekárnu neměli.

Takže tatínek byl pekař?

Jo, vyhlášeněj. Vybavuju si, jak jsme si dole v obchodě se sourozenci hrávali. Byli jsme taková trojka v mouce. Ale hlavně mám na paměti příhodu s hořčicí. Ta se tenkrát neprodávala v plastu jako dnes, ale ve skleničce. Už nevím, na co ji tatínek v pekárně měl, ale mně se nesmírně líbila ta sklenička. Chtěl jsem ji za každou cenu. Tatínek

Otec Jaroslava Uhlíře Jaroslav.

mi tehdy řekl: „Dostaneš ji, až se ta hořčice sní.“ Tak jsem si ji vzal, vlezl pod stůl a obsah celé sklenice najednou spořádal. A byla moje!

Co dělal otec potom, když mu jeho milovaný obchod vzali?

Musel vydělávat, a tak jezdil na Kladno k vysokým pecím. Táta se tam ale seznámil s lidmi, kteří rozuměli muzice. Dokonce tam s ním pracoval jakýsi kapelník, který

mu tehdy řekl: „Ten tvůj kluk je nadanej, ať tu muziku dělá!“ Mimochodem, nedávno jsme s kapelou hráli v Kladně a já si uvědomil, že svoje první hraní ještě jako mladej kluk jsem měl právě tam.

Vy jste sice nepocházel z nějaké známé muzikantské nebo herecké rodiny, ale poměrně známý byl váš strýc, filmový herec Josef Beyvl.

Strejda Beyvl přišel do Prahy z Brna, tam hrával v Zemském divadle. Nějakým způsobem, už ale nevím jakým, byl naším příbuzným z mamčině strany. Měl manželku, tetu Klárku. Bydleli ve Vladislavově ulici a on chodil do divadla Komedie v pantoflích. Tam jsem ho sem tam navštěvoval. Byl ale velkej komunista. Říkal mi, že jsem blbec, a moje muzicírování nebral vážně. Teprve když umřel, začala mě jeho manželka, teta Klárka, víc zvát k sobě domů. Jako dneska ji slyším, jak říkala: „Ty jsi u nás dlouho nebyl, že tys někde hledal ty zlatý pruty?“ To narážela na písničku *Severní vítr*.

Narodil jste se v „Bořivojovce“, nejdelší žižkovské ulici. A také docela slavné.

No hlavně v ulici čtyř Jaroslavů. Bydlel v ní Jaroslav Ježek, žižkovský rodák, Jaroslav Hašek se do Bořivojovky přestěhoval začátkem dvacátých let minulého století. Pravda, jen nakrátko. A básník Seifert je asi nejslavnější rodák z této ulice – narodil se v roce 1901 v domě číslo popisné 816. A pak já!

Máte, respektive měl jste dva sourozence.

Prvorozený byl Petr, rodiči preferovaný. Nebyli jsme ale věkově vzdáleni, narodili jsme se vlastně těsně po sobě – Petr v roce 1943, Jiřina rok nato a já jsem dítě těsně poválečné.

*Sourozenci Petr, Jiřina a Jaroslav
Uhlířovi, konec 40. let.*

A jak se Petr prosadil? Čím se živil?

Byl vysokej a vlastně docela pěkný kluk. Miloval ho právě strejda Beyvl. A jeho přičiněním si měl dokonce zahrát v roce 1964 ve slavném filmovém muzikálu *Starci na chmelu*. Ale nepovedlo se to. Úplně propadl a hlavní roli dostal Vladimír Pucholt. A já jsem pak za Beyvlem přišel a prosil ho, že bych chtěl taky k filmu. Na to mi tehdy odpověděl: „Když to nedal Petr, co bys chtěl ty?“ Takhle mě utřel.

Takže se tady vůbec neuchytil?

Oženil se a krátce po vojně s manželkou a prvorozeným synem Marcelem uprchli do Austrálie. Jako imigrant nemluvící anglicky dělal pomocnou sílu v kuchyni, později i vařil. S první ženou se po čase

rozvedl. Po nějaké době si našel novou přítelkyni. S tou se vážně nabourali v autě. Petr skoro přišel o nohu a jeho – tehdy těhotná – přítelkyně porodila dceru Natálii v kómatu. Oba se z nehody léčili dlouhé měsíce. Pak se rozešli.

Předpokládám, že ale nezůstal kuchařem.

Naučil se tak dobře anglicky, že pak angličtinu vyučoval. Po čase získal australské občanství, jezdil po Evropě a v Londýně poznal svou druhou manželku, původem z Thajska. V Austrálii si pak otevřeli pizzerii a koupili farmu ve vesnici Rosedale. Měli spolu dceru Serenu. Ale ani druhé manželství nedopadlo. Protože Serenu miloval a nechtěl ji dát manželce do opatrovnictví, unesl ji koncem osmdesátých let do Československa. Policie pak na Petra vydala zatykač. Československo ho přijalo a australská vláda nemohla nic dělat. Tady jim odebrali doklady a Petra podezírali ze špionáže. Nějakým způsobem se mu ale podařilo v pražském Suchdole založit školu a vyučoval tam angličtinu. Dával i soukromé lekce na piano a kytaru. Žil krátce v Rumburku a pak učil na průmyslovce ve Varnsdorfu.

Takže hrál taky na piano!

Vídali jste se, když byl v Československu?

Ne, já měl strach. Věděl jsem, že ho podezírají ze špionáže.

Po sametové revoluci zůstal v Čechách?

Když zrušili zatykač, vrátil se i s dcerou Serenou do Austrálie. To mohlo být v roce 1993. Trpěl depresemi a jeho psychický stav se zhoršoval. Pak mu diagnostikovali rakovinu a on si vzal život. Bylo to nedaleko Rosedale na jeho oblíbeném místě, kde chtěl být vždycky pochován.

Vraťme se ale k těm nejbližším – k mamince a tatínkovi.

Jak se vlastně jmenovali?

To je vtipný. Tatínek byl Jaroslav a maminka Jaroslava. Říkalo se jí ale Důda. Ale už si nepamatuji proč. Bylo to nějak po babičce.

Byli rodiče v době vašeho narození hodně mladí?

Brali se mladoucí. Mamince nebylo ani dvacet a Petr se narodil bezprostředně po svatbě. Ale zásadní na tom je, že ani Jiřina, ani já už jsme se neměli narodit. Maminka to s péčí o nás nezvládala. Byla vlastně teprve krátce plnoletá, navíc měla blízko k umění. Tíhla tímto směrem, nikoli k dětem a rodině. Už když čekala Jiřinu, šla na kliniku na Karlovo náměstí a chtěla těhotenství ukončit. Chodila tam na chininové injekce, aby se plod vstřebal. Naštěstí se to nepodařilo. A totéž se pak opakovalo i v mém případě.

Co ji k tomu vedlo?

Pouze ten sklon k umění, nebo finanční tíseň, válečná situace?

Nejvíce existenční důvody. Byla válka. Jak dlouho bude trvat, nikdo nevěděl. Táta nic než práci nestíhal, byl od brzkého rána v pekárně. A ano, měla i potřebu umělecky se realizovat. Tehdy zpívala v operetě. Dokonce psala i různé texty a někam je posílala. Jednou vymyslela písničku i pro nás tři sourozence na motivy operetní melodie.

Jak jste se o tom vůbec dozvěděl, že jste vlastně neměl být?

Rodiče vám to později řekli?

Ne, to jsem se dozvěděl právě od rodiny Beyvlů, od tety Klárky. Maminka prý tomu doktorovi opakovala, že má pocit, že její těhotenství pokračuje. On ji ale uklidňoval slovy: „Klid, paní Uhlířová, ten plod se vstřebá.“ A já jsem se nevstřebal. Tak jsem tady.

Poznamenaly vás nějak ty chininové injekce?

Vím, že Jiřínu ne. Asi byla jako holka odolnější. Já jsem ale přišel na svět jako velmi nezralý, narodil jsem se vlastně těsně po osvobození v září 1945. O Vánocích jsem byl ještě hodně křehký a neduživý, maminka se mnou běhala po špitále, ale odmítli ji tam slovy: „My nechceme, aby nám tady na Vánoce umřelo dítě.“ Táta byl chlap jako hora, máma taky nebyla nijak drobounká. A oproti nim jsem já drobný. Tam se asi podepsal ten chinin. A podepsal se hlavně na zraku.

Stal se ale zázrak a vy jste přežil. Nicméně říká se o vás, že jste se narodil na schodech. Je to pravda?

Ano, rodiče byli v kině Aero, načež maminku přepadly porodní bolesti, proto honem utíkali domů. Nedoběhli, a tak Zdeněk Svěrák vtipně říká, že jsem nedonesený. Narodil jsem se vlastně v mezininu domu, na takovém odpočívadle mezi schody, někde mezi druhým a třetím patrem. Teprve pak maminku se mnou odvezli do porodnice. A tady začíná další historka. Když jsem si šel před čtrnácti lety měnit trvalé bydliště, nemohli na úřadě najít, kde jsem se vlastně narodil. Neměl jsem v rodném listu uvedenou porodnici. Teprve dodatečně jsem zjistil, že jsem se narodil buď na Štvanici, nebo v Bubenči v Rooseveltově porodnici. Každopádně ani jedna z těch porodnic už neexistuje.

Když zmiňujete Zdeňka Svěráka, napadá mě, že máte společné už ty první osudy – vy jste se narodit neměl, on byl zase náhradníkem za staršího Zdeňka Svěráka, který zemřel jako dítě...

Ano, stalo se to, když šlápnul na rezavý hřebík, jako je to ve filmu *Obecná škola*. To je pravda.

*Jaroslavova maminka
v lázních Poděbrady.*

Jaroslavova sestra Jiřina s kočkou, přelom 40. a 50. let.

Byl jste tedy vlastně nechtěný. Dávali vám to rodiče najevo i později?

To ne, ale je pravda, že jsem vyrůstal hlavně se sestrou. Ona vždycky říkala: „Brácha Petr měl uheráček a my s Jardou jen sýr.“ Jiřina mi byla blíží než máma. S Jiřinou jsme si blízcí – dá se říct – dodnes, přestože nebydlí v Praze a téměř se nenavštěvujeme. Žije v Křečhoři u Kolína s několika psy. S čubama, jak by řekla. Často si ale voláme. I povahově jsme podobní.

Jaký měli rodiče vztah?

Složité. Žili střídavě od sebe, ale ještě v roce 1959 se jim narodilo jedno dítě. Eva. Můj další sourozenec. Už v pubertě ji ale zlákalý drogy. Zemřela poměrně mladá.

A rodiče se rozvedli?

Ano, hned po Evině narození. Bylo to ale z máminy iniciativy, táta rozvod těžce nesl. Žili jsme s ním s Jiřinou na Vinohradech, a když jsme dospívali – já šel na vojnu a Jiřina odešla z domu –, otec se podruhé oženil, ale nebylo to šťastné manželství. Když umřel, bylo mu šestapadesát. Na Kladně u pece dostal infarkt. Mimochodem i máma umřela v šestapadesáti. Proto když mi bylo právě tolik, obával jsem se, že to se mnou taky sekne.

Už jsme se zmínili, že chininové injekce, na které maminka chodila, když byla těhotná, pravděpodobně poznamenaly váš zrak. Kdy jste začal nosit brýle?

Snad ještě dřív, než jsem začal chodit do školy.

Nedělalo vám to pak právě ve škole problémy?

Chodil jsem do školy, která byla v ulici pod námi. K tomu se pojí hezká příhoda. Když jsem šel v první třídě do školy, byla neskutečná mlha a já do té školy ani nedošel. Přišel jsem domů se slovy: „Škola není.“ Já jsem ji neviděl, tak prostě nebyla vůbec.

A to bylo hned první školní den?

To ne, ale někdy v první třídě. K prvnímu školnímu dni mám ale taky jednu zajímavou příhodu. Na Žižkově je krásný novogotický kostel. Když jsem kolem něj šel, byla zrovna uvnitř svatba. A já si myslel, že to takhle bude každý den. Druhej den jsem tudy zase kráčel do školy – a najednou tam nikdo nebyl a já nechápal proč. Vlastně i s tou svatbou mám spojenou muziku.

A co ten zrak?

Děti se mi vysmívaly, říkaly mi brejloune. Vůbec už nevím, jak se to pak stalo – jestli to zařídila škola, nebo nějaký doktor –, ale řeklo se, že tento chlapeček špatně vidí, a tudíž musí do slepecké školy. Jedna byla v Dykově ulici na Vinohradech, ale tam asi neměli volné místo, a tak řekli, že půjdu až na Hradčanské náměstí. Tam, kde je dneska Ježkova škola pro zrakově postižené.

Takže tam jste pak docházel?

Co docházel! Tam jsem musel bydlet, nechali mě – dalo by se říct – na internátě. Měl jsem tam být celý týden a jen na víkend jsem mohl domů. V druhé třídě! Jenže tam se mnou byly úplně nebo skoro úplně slepé děti. Dodneška vidím ty postavy, jak šmátrají po zdech, hledají dveře, kliku. Měl jsem z toho úzkosti.

Jak dlouho jste tam byl?

Po týdnů jsem to nevydržel a chtěl domů. A uvědomil jsem si, že z Hradčan domů na Žižkov jezdí tramvaj jednička. Na to, abych jel tramvají, jsem ale neměl peníze. Tak jsem se oblékl a řekl si, že když jsem sem po kolejích dojel, tak po nich musím dojít zpátky domů.

Takže jste šel pěšky až na Žižkov!

Řekl jsem si, že tam v té škole prostě nebudu, a vydal jsem se domů. V osmi letech. Tatínek pak našťěstí uznal, že tam přes noc bývat nemusím, takže jsem tam pak rok dojížděl.

Symbolicky jste chodil na stejnou školu jako váš vzor – Jaroslav Ježek.

Přesně tak. Dokonce jsme tam pak byli jednou se Zdeňkem a ukázali nám Ježkovy zápisy v třídní knize. Pěknej lump to byl, měl tam spoustu neomluvených hodin.